

СЕРІЯ «КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО»

УДК 378.018.8

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3\(33\)-2128-2141](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3(33)-2128-2141)

Большакова Тетяна В'ячеславівна заслужений діяч мистецтв України, професор, професор кафедри народних інструментів, Харківська державна академія культури, м. Харків, тел.: (057) 731-13-85, <https://orcid.org/0000-0001-7107-5083>

УМОВИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ АКМЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ФАХОВИХ МУЗИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті здійснено аналіз особистісних чинників розвитку акмеологічної компетентності викладача фахових музичних дисциплін у закладах вищої освіти. Обґрунтовано доцільність використання акмеологічного та компетентнісного підходів для дослідження процесів професійного становлення та самовдосконалення педагогів музичного мистецтва. Визначено, що акмеологічна компетентність є інтегративною характеристикою, яка відображає гармонійне поєднання педагогічної майстерності, виконавської досконалості, мотивації до постійного саморозвитку та здатності створювати сприятливі умови для творчого й професійного зростання здобувачів освіти. Запропоновано структурно-змістову модель акмеологічної компетентності викладача фахових музичних дисциплін, яка включає: педагогічну майстерність, професійну рефлексію, інноваційну спрямованість, етичну та естетичну культуру, соціальну компетентність і мотиваційну готовність до вдосконалення. Акцентовано увагу на тому, що сформованість цих якостей сприяє підвищенню рівня професійної майстерності викладача, розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти та забезпеченню високої якості мистецької освіти.

Обґрунтовано вплив особистісних чинників на розвиток акмеологічної компетентності викладача, зокрема: саморефлексії, мотивації до саморозвитку, емоційного інтелекту, комунікативних навичок, наполегливості, цілеспрямованості, гнучкості мислення та креативності. Доведено, що сформованість цих якостей сприяє підвищенню ефективності педагогіч-

ної діяльності, розвитку професійної майстерності викладача, удосконаленню його соціальної компетентності, етичної та естетичної культури, а також забезпеченню високої якості мистецької освіти.

Підкреслено значущість особистісного потенціалу викладача у створенні сприятливого освітнього середовища, стимулюванні самореалізації здобувачів, розвитку їх творчих здібностей та адаптації до сучасного мистецького простору.

Ключові слова: акме, акмеологічний підхід, компетентність, компетентнісний підхід, акмеологічна компетентність, музичне мистецтво, викладання фахових музичних дисциплін, мотивація, саморефлексія, критичне мислення, креативність, емоційний інтелект, наполегливість, цілеспрямованість.

Bolshakova Tetiana Viacheslavivna professor, Honored artist of Ukraine, professor of the Department of folk instruments, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, Bursatskyi uzviz, 4, tel.: (057) 731-13-85, <https://orcid.org/0000-0001-7107-5083>

CONDITIONS AND DEVELOPMENT FACTORS OF ACMEOLOGICAL COMPETENCE OF A TEACHER OF PROFESSIONAL MUSICAL DISCIPLINES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article analyzes the personal factors influencing the development of acmeological competence in teachers of professional music disciplines in higher education institutions. The relevance of applying acmeological and competency-based approaches to studying the processes of professional formation and self-improvement of music educators is substantiated. It is determined that acmeological competence is an integrative characteristic that reflects a harmonious combination of pedagogical mastery, performance excellence, motivation for continuous self-development, and the ability to create favorable conditions for the creative and professional growth of students. A structural-content model of the acmeological competence of a teacher of professional music disciplines is proposed, which includes pedagogical mastery, professional reflection, innovative orientation, ethical and aesthetic culture, social competence, and motivational readiness for self-improvement. It is emphasized that the development of these qualities contributes to enhancing the professional skills of teachers, fostering students' creative potential, and ensuring high-quality music education.

The influence of personal factors on the development of a teacher's acmeological competence is substantiated, particularly self-reflection, motivation

for self-development, emotional intelligence, communication skills, perseverance, goal orientation, cognitive flexibility, and creativity. It is proven that the development of these qualities enhances the effectiveness of pedagogical activity, advances professional mastery, improves social competence, ethical and aesthetic culture, and ensures high-quality artistic education.

The significance of a teacher's personal potential in creating a supportive educational environment, stimulating students' self-realization, developing their creative abilities, and adapting to the modern artistic space is highlighted.

Keywords: acme, acmeological approach, competence, competency-based approach, acmeological competence, music art, teaching professional music disciplines, motivation, self-reflection, critical thinking, creativity, emotional intelligence, perseverance, goal orientation.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти потребує висококваліфікованих науково-педагогічних фахівців, здатних до постійного професійного зростання, творчого підходу до діяльності та ефективного використання інноваційних технологій. Викладачі фахових музичних дисциплін у закладах вищої освіти відіграють ключову роль у формуванні майбутніх музикантів, сприяючи їхньому професійному становленню, розвитку виконавської майстерності та художньої самореалізації. Саме тому здатність викладача до постійного професійного розвитку, спрямованого на досягнення вершин професійної майстерності (акмеологічна компетентність), є важливим чинником підвищення якості мистецької освіти та її відповідності сучасним суспільним і культурним запитам.

В умовах реформування вищої освіти України, що орієнтується на європейські стандарти та інтеграцію в міжнародний освітній простір, вивчення умов і чинників розвитку акмеологічної компетентності викладача стає актуальним науковим завданням. Визначення оптимальних умов для формування цієї компетентності дозволить удосконалити професійну підготовку викладачів, сприятиме їхній педагогічній і виконавській майстерності, а також забезпечить гармонійне поєднання традиційних методів навчання з інноваційними підходами. Дослідження чинників, що впливають на розвиток акмеологічної компетентності, дозволить сформулювати ефективні стратегії професійного становлення викладачів мистецьких дисциплін, підвищити їхню мотивацію до саморозвитку та адаптації до змінних умов освітнього середовища.

Таким чином, дослідження, спрямоване на аналіз особистісних чинників розвитку акмеологічної компетентності викладача фахових музичних дисциплін закладу вищої освіти, є надзвичайно важливим. Воно

сприятиме не лише підвищенню якості підготовки майбутніх музикантів, а й удосконаленню професійної діяльності викладачів, створенню сприятливого освітнього середовища та забезпеченню конкурентоспроможності вітчизняної мистецької освіти у світовому контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасних гуманітарних дослідженнях вищий рівень особистісного та професійного розвитку позначають поняттям «акме», розробка якого здійснюється в межах акмеологічного підходу.

Акмеологічна концепція є міждисциплінарним науковим підходом, що досліджує чинники та механізми розвитку особистості, що забезпечують досягнення нею високого рівня професійного та особистісного розвитку. Поняття «акмеологія» походить від грецьких слів «акме» (вершина, пік) і «логос» (наука). Вважається, що у науковий обіг це поняття ввів М. Рибников, а подальшого розвитку концепція акмеології набула завдяки дослідженням Б. Ананьєва [1; 5; 9; 11].

До основних принципів акмеологічного підходу належать:

- розвиток та самовдосконалення – акмеологія вивчає чинники, що забезпечують розвиток особистості, її професійну еволюцію та досягнення майстерності;
- суб'єктність – людина розглядається як активний учасник власного розвитку, здатний до саморегуляції, самовизначення та реалізації потенціалу;
- інтегративність – акмеологічний підхід об'єднує знання з різних дисциплін, зокрема психології, педагогіки та соціології, що дозволяє комплексно аналізувати особистісне зростання;
- оптимізація умов розвитку – передбачає створення сприятливих передумов для досягнення людиною її професійної та особистісної вершини;
- індивідуалізація - врахування унікальних особливостей кожної людини в процесі її навчання та саморозвитку [1; 12].

У сфері педагогічної освіти акмеологічний підхід орієнтований на сприяння професійному становленню викладачів, що проявляється в розвитку таких якостей, як ініціативність, вміння самостійно ставити цілі, планувати та прогнозувати результати діяльності. Також важливим є високий рівень залученості у професійну діяльність, здатність до саморегуляції (самоконтроль, корекція та компенсація) та безперервного вдосконалення. Вагоме значення має прагнення до творчої активності, а також уміння інтегрувати власний досвід і досвід інших фахівців для досягнення професійних вершин [6].

Сучасні дослідження підтверджують, що впровадження акмеологічного підходу у систему педагогічної освіти України сприяє формуванню нового покоління викладачів, які є конкурентоспроможними не лише на

національному, а й на міжнародному рівні, здатними ефективно працювати з різними групами здобувачів, адаптуючись до їх освітніх потреб [6; 12].

Таким чином, акмеологічний підхід є найбільш доцільним для вивчення професійної компетентності викладача фахових дисциплін у сфері музичного мистецтва. Він дозволяє не лише досягти високого рівня педагогічної майстерності, а й сприяє саморозвитку та творчій реалізації, що є важливими складовими ефективної професійної діяльності.

Ще одним підходом, важливим для сучасної методології вищої освіти України є компетентнісний.

У зарубіжній психології найбільш розгорнуту концепцію компетентності представив Дж. Равен, який визначав її як сукупність специфічних здібностей, необхідних для діяльності в певній сфері, що включають спеціалізовані знання, мисленеві стратегії та відповідальність за власні дії, засновану на ціннісних орієнтаціях [15].

Е. Дейсі та Р. Райан розглядали компетентність як одну з ключових потреб людини, задоволення якої сприяє відчуттю контролю над власною діяльністю та підвищує рівень життєвого задоволення [14].

За В. Бочелюком та В. Зарицькою, компетентність є відображенням особистісного ставлення людини до знань і навичок, розгляду їх як засобів для вирішення життєвих завдань [4]. Вона є важливим фактором у подоланні складних життєвих обставин, зокрема почуття спустошеності, нереалізованості та втрати перспектив.

Н. Пов'якель визначає професійну компетентність як інтегральний показник професіоналізму, що відображає рівень підготовленості фахівця, його здатність ефективно виконувати професійні завдання та визначає успішність реалізації як соціальних, так і професійних функцій [8, с. 27].

О. Цільмак трактує компетентність як центральний феномен професійного розвитку особистості, який виявляється як здатність якісно виконувати професійні обов'язки [13].

За Н. Бібік, компетентнісний підхід в освіті спрямований на підготовку фахівців, які не лише отримують знання та навички, а й уміють ефективно застосовувати їх на практиці, розв'язувати професійні завдання, адаптуватися до змін та безперервно вдосконалюватися [2].

На думку Н. Нагорної, цей підхід акцентує увагу не стільки на накопиченні теоретичних знань, скільки на формуванні здатності практично вирішувати проблеми, що виникають у різних сферах професійної діяльності та соціальної взаємодії [7].

О. Савченко підкреслює, що компетентнісний підхід в освіті спрямований на те, щоб освітній процес формував і розвивав як ключові, так і предметні компетентності, що в сукупності утворюють загальну

компетентність як інтегровану характеристику досягнень учня (здобувача). За таким підходом, «компетентність» розуміється як здатність, набута в процесі навчання, що включає знання, досвід, цінності та ставлення, які можуть бути ефективно реалізовані на практиці, тобто володіння конкретною компетенцією [9]. Основні принципи компетентнісного підходу в психології, на думку науковиці можна сформулювати так:

- компетентність безпосередньо пов'язана зі змістом конкретної діяльності та спрямована на відповідність її вимогам;
- вона представляє собою психологічне утворення – сформовану здатність особистості, яка допомагає долати труднощі, що виникають у процесі виконання певної діяльності;
- компетентність є комплексною структурою, що включає інформаційні, операційні, мотиваційно-ціннісні та поведінкові складові;
- вона сприяє реалізації особистісних можливостей через активізацію стану готовності;
- компетентність відіграє ключову роль у трансформації потенційних можливостей особистості в реальні досягнення та навпаки;
- вона створює сприятливі внутрішні умови для прояву особистісної активності;
- компетентність має динамічний характер – вона формується, розвивається і проявляється в процесі набуття людиною нового досвіду.

Таким чином, дослідження чинників, що сприяють досягненню високого рівня професійної майстерності та особистісного розвитку викладача фахових музичних дисциплін у закладах вищої освіти, вимагає комплексного наукового підходу, провідну роль в якому відіграють компетентнісний та акмеологічний підходи, які дозволяють розглядати викладача як багатогранного фахівця, здатного гармонійно поєднувати педагогічну, виконавську та творчу діяльність. Синтез компетентнісного та акмеологічного підходів дозволяє не лише визначити основні умови професійного становлення викладача музичного мистецтва, а й створити сприятливе середовище для його розвитку.

Мета статті. Завданням цього теоретико-методологічного дослідження було обґрунтування особистісних чинників розвитку акмеологічної компетентності викладача фахових музичних дисциплін у мистецькому ЗВО з урахуванням її структурно-змістових характеристик.

Виклад основного матеріалу.

При визначенні психологічного змісту феномену акмеологічну компетентність викладача професійних музичних дисциплін було враховано специфіку його професійної діяльності, яка визначається такими характеристиками:

- подвійна професійна ідентичність (викладач і виконавець) – викладач музичного мистецтва поєднує дві ролі – педагога та музиканта-виконавця, що вимагає високого рівня професійної майстерності в обох напрямках. Як виконавець, він повинен досконало володіти технічними та артистичними навичками, демонструючи здобувачам зразковий рівень виконання. Його завдання як педагога – адаптувати власний досвід і знання для ефективного навчання, сприяючи розвитку технічних та художніх здібностей здобувачів. У цьому контексті професіоналізм викладача виявляється у здатності гармонійно інтегрувати та синхронізувати обидві ці ролі, створюючи їх ефективну взаємодію;

- формування естетичної та художньої культури – викладання музичного мистецтва передбачає не лише передачу знань і навичок, а й розвиток у здобувачів естетичного смаку, здатності до інтерпретації музичних творів і творчого самовираження, отже, викладач має виступати джерелом натхнення, допомагаючи здобувачам розвиватися не лише як виконавцям, а й як особистостям.

З огляду на зазначені особливості професійної діяльності викладача музичного мистецтва та методологічні засади акмеологічного і компетентнісного підходів, акмеологічну компетентність викладача професійних дисциплін у сфері музичного мистецтва було охарактеризовано як «інтегративну характеристику, яка відображає високий рівень гармонійного поєднання педагогічної майстерності, виконавської досконалості, мотивації до постійного саморозвитку та здатності створювати сприятливі умови для творчого й професійного зростання здобувачів» [3, с. 1872]. Її важливими складовими є ініціативність, відповідальність і здатність адаптуватися до сучасних викликів у мистецькій освіті. Крім того, ця компетентність включає вміння розвивати естетичний і творчий потенціал студентів, використовуючи особистий приклад, інноваційні методики та поєднання теоретичних і практичних аспектів музичного мистецтва. Завдяки цьому викладач не лише досягає високих професійних результатів, а й робить значний внесок у розвиток музичної культури в суспільстві [3].

До основних компонентів акмеологічної компетентності віднесено: професійну виконавську компетентність, педагогічну майстерність, акмеологічну рефлексію, інноваційну спрямованість, етичну та естетичну культуру, соціальну компетентність, мотивацію, сформовані ціннісні орієнтири. Ці елементи акмеологічної культури викладача музичних дисциплін відображають різноманітність його професійної діяльності, сприяють досягненню високого рівня майстерності, особистісному розвитку та розвитку здобувачів [3].

Розвиток акмеологічної компетентності значною мірою залежить від особистісних якостей викладача.

Важливим особистісним чинником, який позитивно впливає на розвиток акмеологічної компетентності є саморефлексія та критичне мислення – здатність аналізувати власну діяльність, оцінювати успіхи та помилки, вміння коригувати свою педагогічну та виконавську практику на основі зворотного зв'язку. Вплив саморефлексії та критичного мислення на компоненти акмеологічної компетентності здійснюється таким чином:

- акмеологічна рефлексія: саморефлексія та критичне мислення є основою для розвитку акмеологічної рефлексії, оскільки допомагають викладачу усвідомлено аналізувати власну діяльність, оцінювати свої сильні та слабкі сторони, уникати повторення помилок і вдосконалювати власні методи роботи. Викладач, який здатний критично оцінювати свої дії, більш ефективно розподіляє ресурси та підвищує свою професійну зрілість;

- інноваційна орієнтація: критичне мислення сприяє відкритості до нових підходів у навчанні та адаптації до змін, завдяки здатності аналізувати традиційні методи викладання та шукати більш ефективні рішення, викладач активно впроваджує інновації, що підвищують якість музичної освіти. Саморефлексія дозволяє оцінювати ефективність застосованих інновацій та вдосконалювати власний педагогічний стиль;

- естетична культура: саморефлексія допомагає викладачеві глибше усвідомлювати власні естетичні уподобання та критично оцінювати способи їх передачі здобувачам, критичне мислення дозволяє аналізувати сучасні тенденції у мистецтві, творчо осмислювати їх та інтегрувати в освітній процес, розвиваючи художній смак і творчі здібності здобувачів;

- етична культура: викладач зі здатністю до саморефлексії, має можливість об'єктивно оцінювати власну поведінку, аналізувати її відповідність етичним нормам та коригувати власні дії, критичне мислення допомагає уникати упередженості та суб'єктивності у прийнятті рішень, що сприяє створенню атмосфери поваги, довіри та доброчесності в освітньому середовищі.

- соціальна компетентність: саморефлексія сприяє розвитку емоційного інтелекту, аналізуючи власну комунікативну поведінку, викладач може вдосконалювати навички спілкування, адаптуватися до особливостей здобувачів та колег, що сприяє ефективній взаємодії та розвитку професійних зв'язків;

- мотиваційний компонент: здатність до саморефлексії дозволяє усвідомлювати професійні цілі, визначати фактори, які сприяють або заважають їх досягненню, та підтримувати внутрішню мотивацію, критичне мислення допомагає ставити перед собою реалістичні завдання, оцінювати свої досягнення та знаходити нові стимули для професійного зростання;

- ціннісний компонент: критичне мислення допомагає формувати чітку систему цінностей, що ґрунтується не лише на традиціях, а й на

глибокому аналізі морально-етичних норм, виконавських і педагогічних принципів, саморефлексія дозволяє осмислювати власну професійну позицію, коригувати її відповідно до етичних стандартів та особистісних переконань.

Ще один важливий чинник акмеологічної культури викладача, це мотивація саморозвитку (прагнення постійно вдосконалювати професійну майстерність через навчання, участь у проєктах, творчі експерименти), яка таки чином позначається на розвитку її складових:

- акмеологічна рефлексія: висока мотивація до саморозвитку спонукає постійно аналізувати свою діяльність, шукати шляхи вдосконалення та вчитися на власних помилках, що сприяє розвитку акмеологічної рефлексії, допомагаючи ефективніше оцінювати професійну діяльність, вчасно коригувати недоліки та використовувати ресурси для досягнення кращих результатів;

- інноваційна орієнтація: мотивований до розвитку викладач постійно шукає нові підходи, методики та технології, що підвищують ефективність навчального процесу, його готовність до змін та прагнення до нових знань сприяють активному впровадженню інновацій у викладанні музичного мистецтва, що забезпечує відповідність освітнього процесу сучасним вимогам;

- естетична культура: викладач, який прагне до саморозвитку, розширює власні мистецькі горизонти, глибше вивчає тенденції в музиці та мистецтві, постійне збагачення власного досвіду дозволяє йому надихати здобувачів освіти та створювати умови для їх творчої самореалізації;

- етична культура: мотивований викладач приділяє увагу не лише професійному, але й особистісному розвитку, що сприяє його етичній зрілості, постійне самовдосконалення допомагає формувати відповідальне ставлення до педагогічної діяльності, підтримувати атмосферу довіри, поваги та моральної доброчесності у професійному середовищі;

- соціальна компетентність: висока мотивація до саморозвитку сприяє активному залученню викладача до професійних спільнот, участі у конференціях, творчих колабораціях і культурних заходах, що розширює його комунікативні навички, допомагає встановлювати контакти та ефективно працювати в команді, що є важливим для досягнення освітніх і культурних цілей;

- мотиваційний компонент: викладач із високою внутрішньою мотивацією до розвитку стає джерелом натхнення для здобувачів;

- ціннісний компонент: саморозвиток сприяє усвідомленню та зміцненню особистісних і професійних цінностей, викладач, який постійно працює над собою, формує стійку систему морально-етичних норм, професійних принципів і мистецьких орієнтирів, що визначають його позицію.

Креативність та гнучкість мислення таким чином впливає на компоненти акмеологічної культури:

- акмеологічна рефлексія: креативне та гнучке мислення сприяє ефективному аналізу власної діяльності, дозволяє знаходити нестандартні рішення для вдосконалення професійних навичок, адаптуватися до змін і постійно вдосконалювати свій підхід до викладання;

- інноваційна орієнтація: гнучкість мислення є ключовим фактором у сприйнятті та впровадженні інновацій – викладач, який мислить творчо, здатний розробляти й застосовувати нові методики, адаптувати сучасні педагогічні підходи та інтегрувати креативні рішення у процес навчання, що підвищує ефективність музичної освіти;

- естетична культура: креативність дозволяє викладачеві знайти унікальні способи розвитку художнього смаку здобувачів, використовувати нестандартні педагогічні методи для натхнення й формування індивідуального стилю виконання; гнучкість мислення допомагає поєднувати традиційні й сучасні підходи до музичного мистецтва;

- етична культура: гнучкість мислення сприяє глибшому розумінню морально-етичних норм і можливості їх адаптації до різних педагогічних ситуацій, креативний підхід допомагає знаходити конструктивні рішення у взаємодії, що сприяє формуванню атмосфери довіри й поваги;

- соціальна компетентність: креативність і гнучкість мислення допомагають налагоджувати ефективну комунікацію, знаходити підхід до здобувачів із різними рівнями підготовки, а також розвивати навички співпраці;

- мотиваційний компонент: гнучке мислення сприяє пошуку нестандартних способів підтримки мотивації, креативний підхід до навчання допомагає уникати рутинності, роблячи освітній процес цікавим та динамічним, що стимулює професійний і особистісний розвиток;

- ціннісний компонент: креативність дозволяє розширювати світогляд, поєднуючи традиційні та сучасні мистецькі концепції, що сприяє формуванню глибоких професійних переконань.

На розвиток акмеологічної компетентності значний вплив також здійснює емоційний інтелект:

- акмеологічна рефлексія: емоційний інтелект сприяє глибшому розумінню власних почуттів і переживань, що допомагає викладачеві аналізувати свої дії та їх наслідки, що дозволяє уникати імпульсивних рішень, зменшує ризик професійного вигорання та сприяє продуктивному саморозвитку;

- інноваційна орієнтація: високий рівень емоційного інтелекту допомагає зберігати відкритість до нового, легше адаптуватися до змін;

- естетична культура: емоційний інтелект дозволяє глибше розуміти й передавати емоційний зміст музичних творів, завдяки цьому формується більш тонке сприйняття музики;

- етична культура: уміння розпізнавати та розуміти емоції інших людей допомагає створювати атмосферу довіри, підтримки та взаємоповаги;

- соціальна компетентність: емоційний інтелект є ключовим фактором ефективної комунікації, оскільки він забезпечує здатність слухати, розуміти та реагувати на емоційні сигнали інших;

- мотиваційний компонент: розвинений емоційний інтелект допомагає викладачеві підтримувати власну мотивацію та мотивувати здобувачів, розуміння власних емоційних ресурсів сприяє стійкості до стресу, а здатність передавати натхнення – активізує творчий потенціал здобувачів та стимулює їх до досягнення високих результатів;

- ціннісний компонент: емоційний інтелект допомагає усвідомлено дотримуватися цінностей, діяти відповідно до моральних принципів.

Наполегливість та цілеспрямованість (здатність долати труднощі, високий рівень самодисципліни та відповідальності за власний розвиток) є чинником, який таким чином впливає на акмеологічну компетентність:

- акмеологічна рефлексія: наполегливість і цілеспрямованість сприяють глибокому аналізу власних професійних досягнень та помилок, що дозволяє викладачеві систематично вдосконалювати свої навички;

- інноваційна орієнтація: розвиток нових педагогічних і мистецьких підходів вимагає наполегливості у впровадженні інновацій;

- естетична культура: наполегливість і цілеспрямованість допомагають викладачеві підтримувати високий рівень естетичної культури, вдосконалювати власну виконавську майстерність та передавати здобувачам прагнення до художньої досконалості;

- етична культура: цілеспрямованість у дотриманні морально-етичних принципів формує середовище довіри та взаємоповаги, наполегливий викладач не відходить від своїх цінностей навіть у складних ситуаціях, виступаючи взірцем професійної доброчесності для здобувачів;

- соціальна компетентність: оскільки ефективна комунікація потребує послідовної роботи над собою, наполегливість сприяє розвитку навичок міжособистісної взаємодії, допомагає знаходити спільну мову оточуючими, будувати продуктивні професійні зв'язки;

- мотиваційний компонент: викладач із високим рівнем наполегливості та цілеспрямованості не лише сам постійно вдосконалюється, але й надихає здобувачів на саморозвиток, підтримує їх мотивацію до навчання;

- ціннісний компонент: цілеспрямованість допомагає послідовно дотримуватися професійних і мистецьких принципів, наполегливість у

підтримці високих стандартів у педагогічній і виконавській діяльності формує у здобувачів стійкі моральні орієнтири та відповідальне ставлення до мистецтва.

Висновки.

Акмеологічна компетентність викладача професійних дисциплін музичного мистецтва – інтегративна характеристика, яка відображає високий рівень гармонійного поєднання педагогічної майстерності, виконавської досконалості, мотивації до постійного саморозвитку та здатності створювати сприятливі умови для творчого й професійного зростання здобувачів. Складові акмеологічної культури: професійна виконавська компетентність, педагогічна майстерність, акмеологічна рефлексія, інноваційна спрямованість, етична та естетична культура, соціальна компетентність, мотивація, ціннісні орієнтири.

Розвиток акмеологічної компетентності викладача напряду залежить від його особистісних характеристик.

Саморефлексія та критичне мислення є фундаментальними факторами розвитку акмеологічної компетентності, оскільки вони сприяють усвідомленому підходу до професійної діяльності, адаптації до сучасних викликів, вдосконаленню методів викладання та формуванню стійких морально-етичних принципів. Викладач, який розвиває ці якості, не лише підвищує власний професійний рівень, а й ефективно сприяє розвитку своїх студентів.

Висока мотивація до саморозвитку також є ключовим чинником формування та вдосконалення акмеологічної компетентності викладача музичних дисциплін. Вона сприяє розвитку рефлексії, впровадженню інновацій, зміцненню етичних і соціальних навичок, формуванню естетичної культури та мотивації студентів до навчання. Завдяки цьому викладач не лише досягає професійних вершин, а й ефективно впливає на розвиток своїх учнів і мистецької освіти загалом.

Креативність та гнучкість мислення позитивно впливають на всі аспекти акмеологічної компетентності викладача музичного мистецтва, сприяючи його професійному розвитку та підвищенню ефективності освітнього процесу.

Емоційний інтелект позитивно впливає на всі аспекти акмеологічної компетентності, сприяючи ефективній комунікації, професійному зростанню та створенню сприятливого освітнього середовища.

Наполегливість та цілеспрямованість також забезпечують професійне зростання викладача музичного мистецтва, сприяють удосконаленню педагогічної діяльності та створюють сприятливі умови для розвитку здобувачів.

Література:

1. Антонова О. Є. Акмеологічний підхід до визначення сутності педагогічної майстерності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2015. № (2). С. 12–16.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід : рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики) : колективна монографія*. Київ : К. І. С., 2004. С. 47–52.
3. Большакова Т.В. Теоретико-методологічна концептуалізація моделі акмеологічної компетентності викладача фахових музичних дисциплін у мистецькому ЗВО. *Вісник науки та освіти. Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»*. 2025. № 2(32). С. 1864–1880.
4. Бочелюк В. Й., Зарицька В.В. Педагогічна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 248 с.
5. Гладкова В. М. Фундаментальна акмеологія— наука ХХІ століття. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Психологія*. 2017. № (1). С. 5–10.
6. Дубасенюк О. А. Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир професійного розвитку педагога. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2015. № 1. С. 8–13.
7. Нагорна Н.В. Формування у студентів понять компетентності й компетенції. *Виховання і культура*. 2007. № 1–2 (11–12). С. 266–268.
8. Пов'якель Н. І. Професіогенез саморегуляції мислення практичного психолога: монографія Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. 259 с.
9. Савченко О. В. Рефлексивна компетентність: методи та процедури діагностики : монографія. Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2016. 286 с.
10. Сидорчук Н. Г. Акмеологічний підхід як ключовий принцип розвитку особистості. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2018. № (4). С. 25–29.
11. Сотська Г. І. Акмеологічний підхід у педагогічній освіті України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2015. № 49. С. 180–185.
12. Федоришин В. І. Акмеологічний розвиток майбутнього вчителя музики в творчому навчальному колективі: теорія та практика: монографія. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. 410 с.
13. Цільмак О.М. Професіогенез компетентності фахівців кримінальної міліції: теорія та практика. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2011. 500 с.
14. Deci E.L., Ryan R.M. Handbook of self-determination research. Rochester, New York: University of Rochester Press. 2002.
15. Raven J. Competence in Modern Society: Identification, Development and Implementation. H.K. Lewis, 1984. 251 с.

References:

1. Antonova, O. Ye. (2015). Akmeolohichnyi pidkhyd do vyznachennia sutnosti pedahohichnoi maisternosti [Acmeological approach to defining the essence of pedagogical mastery]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*, (2), 12–16 [in Ukrainian].
2. Bibik, N. M. (2004). Kompetentnisnyi pidkhyd: refleksyvnyi analiz zastosuvannia [Competence-based approach: Reflective analysis of application]. *Kompetentnisnyi pidkhyd u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy – Competence-based approach in modern education: World experience and Ukrainian perspectives*, 47–52 [in Ukrainian].

3. Bolshakova, T.V. (2025). Teoretyko-metodolohichna kontseptualizatsiia modeli akmeolohichnoi kompetentnosti vykladacha fakhovykh muzychnykh dystsyplin u mystetskomu ZVO [Theoretical and methodological conceptualization of the acmeological competence model of a teacher of professional music disciplines in an artistic higher education institution]. Visnyk nauky ta osvity. Seriia «Filolohiia», Seriia «Pedahohika», Seriia «Sotsiolohiia», Seriia «Kultura i mystetstvo», Seriia «Istoriia ta arkheolohiia» – Bulletin of Science and Education, Series "Philology", Series "Pedagogy", Series "Sociology", Series "Culture and Art", Series "History and Archaeology", 2(32), 1864–1880 [in Ukrainian].

4. Bocheluk, V. Y., & Zarytska, V. V. (2006). Pedahohichna psykholohiia [Pedagogical psychology]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].

5. Hladkova, V. M. (2017). Fundamentalna akmeolohiia – nauka XXI stolittia [Fundamental acmeology – the science of the 21st century]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriia: Psykholohiia – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Psychology, (1), 5–10 [in Ukrainian].

6. Dubaseniuk, O. A. (2015). Akmeolohichnyi pidkhid yak stratehichnyi oriiientyr profesiinoho rozvytku pedahoha [Acmeological approach as a strategic guideline for the professional development of a teacher]. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University, (1), 8–13 [in Ukrainian].

7. Nahorna, N. V. (2007). Formuvannia u studentiv poniat kompetentnosti y kompetentsii [Formation of students' understanding of competence and competencies]. Vychovannia i kultura – Upbringing and culture, 1–2(11–12), 266–268 [in Ukrainian].

8. Povyakel, N. I. (2003). Profesiohenoz samorehuliatsii myslennia praktychnoho psykologa [Professional genesis of thinking self-regulation in a practical psychologist]. Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

9. Savchenko, O. V. (2016). Refleksyvna kompetentnist: metody ta protsedury diahnostryky [Reflective competence: Methods and diagnostic procedures]. Kherson: PP Vyshemyrskyi V. S. [in Ukrainian].

10. Sydorchuk, N. H. (2018). Akmeolohichnyi pidkhid yak kliuchovyi pryntsyp rozvytku osobystosti [Acmeological approach as a key principle of personality development]. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University, (4), 25–29 [in Ukrainian].

11. Sotska, H. I. (2015). Akmeolohichnyi pidkhid u pedahohichnii osviti Ukrainy [Acmeological approach in pedagogical education of Ukraine]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific Journal of NPU named after M. P. Drahomanov. Series 5. Pedagogical Sciences: Realities and Perspectives, 49, 180–185 [in Ukrainian].

12. Fedoryshyn, V. I. (2013). Akmeolohichnyi rozvytok maibutnoho vchytelia muzyky v tvorchomu navchalnomu kolektyvi: teoriia ta praktyka [Acmeological development of a future music teacher in a creative learning collective: Theory and practice]. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

13. Tsilmak, O. M. (2011). Profesiohenoz kompetentnosti fakhivtsiv kryminalnoi militsii: teoriia ta praktyka [Professional genesis of competence of criminal police specialists: Theory and practice]. Odesa: Odeskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].

14. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002). Handbook of self-determination research. Rochester, New York: University of Rochester Press.

15. Raven, J. (1984). Competence in modern society: Identification, development and implementation. H.K. Lewis.